

A Kordylewsky -porholdak láthatósága hazánkból

A porholdakról 1961-es felfedezésük óta keveset tudunk még, kevés megfigyelés van róluk világszerte, hazánkból épenséggel egy sem. Ennek oka főleg az: a gyenge, halvány, leheletfinom jelenség évente kevés alkalommal és rövid ideig lenne megfigyelhető, nagyon kedvező körülmények esetén. Sajnos ezek az időpontok nem közismertek, meghatározásuk azonban megkísérelhető. A számítás-gondolatmenetet az alábbiakban közöljük, melynek alapján az elkövetkezendő években is, mások is előzetesen kijelölhetik a megfigyelési lehetőségek időpontjait.

Elsőként a Holdat előzően haladó, azaz az ekliptikán K-re, balra látszó, L4 jelű porholdakkal foglalkozunk:

1./ Legfontosabb, hogy az L4 porszemcséi is végigjárnák az ismert holdfázisokat, azaz a Hold előtt 4,92 nappal / 4 nap 22 óra/ előbb első negyedbe, teliholdba....stb.jutnak. Így az egész fényfolt fényessége kereken 5 nappal telihold előtt lesz a legfényesebb. Azon az éjszakán, amikor a Hold fázisa szerint 5 nappal van telihold előtt, és éjjél után rendre le is nyugszik, a legfényesebben látszó L4 észlelését megkísérelhetjük.

2./ Sajnos ez a legfényesebb állapot semmiképpen nem lehet 6 mg-nál nagyobb, az eddigi beszámolók alapján. De mivel ezen az éjszakán a körülmények nem biztos, hogy kedvezőek esznek; a szomszédos napokat is a láthatósági időpontok közé kell sorolni. Ujholdtól telihold felé haladva eleinte rohamosan, majd egyre lassulva nő a fényesség. Négy nappal telihold előtt a Hold 1,1 mg-val halványabb még; három nappal 0,8 mg-val; két nappal 0,5 mg-val és egy nappal előbb 0,3 mg-val. Egy fél mg-nyi hátrányt még kompenzálhatnak a jó körülmények, így azt mondhatjuk, hogy az L4-et nemcsak telihold előtti ötödik, hanem a hatodik és hetedik, valamint a negyedik hajnalon nézhetjük./ három nappal telihold előtt

a Hold olyan későn nyugszik, hogy az L4-et a hajnali szürkület zavarhatja/.

3./ A telihold előtti negyedik-hetedik /négy db/ hajnalon látszik az L4 tehát, amikor a Hold lenyugodott, a Hold-alkonyat /eltart 20-30 percig, míg a Hold már horizont alól sem zavar/ végetért. Ekkor kell észlelni, mert később L4 egyre közelebb jut a horizonthoz a Ny-i égen.

4./ L4-et az állatövi- és ellenfényhez hasonló, halványabb foltoknak említik. Mozgása során mikor az egyenlítő alatt van, hazánkból nézve kár próbálkozni vele. Hiszen a lacsónyán van, a zavaró horizonthoz képest. Nem jöhetnek számításba azon napok, mikor L4 koordinátáiból a deklináció negatív, vagy a rektaszценzió 12 és 24^h közötti.

5./ Az 1979. évben L4-re alkalmas hajnalok a fentiekből: január: 7, 8, 9, 10; február: 6, 7, 8, 9; március: 8, 9; október: 1, 2, 3, 29, 30, 31; november: 1, 28, 29, 30; december: 1, 27, 28, 29, 30.

6./ A fenti éjjelek is megritkulnak, ha az L4 a Tejút közelébe, vagy fényesebb bolygó mellé kerül, ezt előzőleg fáradságos lenne számítani, csak észlelési kísérlet esetén derül ki.

7./ A fenti alkalmak felében várhatóan borult lesz, de a maradék tucatnyi éjjelen is csak teljesen tiszta, vidéki, fény- és páramentes égen lehet próbálkozni.

Tájékoztatásul közöljük az L4 1980. év elejei alkalmait: január: 25, 26, 27, 28; február: 23, 24, 25, 26.

Teljesen hasonló módon az L5-öt, azaz: a Holdat követő, attól Ny-ra, jobbra levő porholdat is kereshetjük. Ez öt nappal telihold után a legfényesebb. Ezen az éjszakán és a telihold utáni negyedik, hatodik és hetedik éjjelen kereshető. Holdkelte előtt fél-háromnegyed órával, későeste, a K-i égen.

L5 1979-re vonatkozó alkalmai a következő esték:

január: 16, 17, 18, 19; február: 15, 16, 17, 18; március: 17, 18, 19; október: 10, 11, 12; november: 7, 8, 9, 10.

Az 1980-as év elejei esték: január: 6,7,8,9; február:3, 4,5,6; március: 5,6,7,8; április: 3,4,5. /Valamennyi 1980-as adat csak tájékoztató jellegű !/

A porholdak megfigyelésére nagyon tiszta, vidéki ég, kivételesen jó körülmények kelljenek. Szemünket legalább negyedórát szoktatni kell a sötétbe. Ha elfordított látással, szemünk mozgatásával észlelnénk valamilyen gyenge fátyolszerű fényfoltot, természetesen annak minden jellemzőjét igyekeznénk meghatározni. De az észlelés alatt elemlámpát gyújtani nem lehet, minden jellemzőt csak a megfigyelés után közvetlenül kell feljegyezni. Fontos a fényfolt közép-pontjának helye, mérete. Esetleg több darabból áll, vagy amorf. Jegyezzünk még fel mindent az észlelés körülményeiről: helye, tengerszint feletti magassága, Tejút és egyéb ködök láthatósági foka, zavaró hatások.

A negatív eredményt adó próbálkozásokat is, és főként a sikereket azonnal postázzuk.

Keszthelyi Sándor
Gyöngyöstarján

Irodalom: IAU Circular 1961/1760.szám; Sky and Telescope 1961/július/p.10; Sky and Telescope 1961/Augusztus/p.63; Journal of the BAA 1962/1/p.48; The Strolling Astronomers 1962/5-6/p.100; Élet és Tudomány 1964/41/p.1938/3/p.28.

- - - -

F I G Y E L E M !

Aguarida meteortábor kezdődik júl.26-án a Mátrában, 812 m-es Tót-hegyes nevű csúcson, Pizskéstetőtől 6 km-re és tart 7 éjjelen át aug.2-ig. Körpanoráma, fürdési lehetőség, alvás sátrakban. A tábor ingyenes.

Cygnida meteortábor nyílik aug.17-én este, a Balaton partján és tart 21-én reggelig, 4 éjjelen át. Kellemes környezet, fürdési lehetőség, szállás és meleg étkezés biztosítva. Részvételi díj: 120,-Ft.

Minden meteormegfigyelőt tisztelettel vár és további infor-

mációkat szívesen nyujt: Keszthelyi Sándor, 3036 Gyöngyös-
tarján, Rákóczi utca 40.

. . .

Progresszív napfoltcsoportok

/Start a Napfoltmaximum felé/

Cikkemben rövid képes krónikáját szeretném adni az utóbbi hónapok intenzív napfolttevékenységének. Remélem sokan szívesebben veszitek majd az ilyen stílusú észlelési összefoglalót, a pusztá számadatoknál. Ezen összeállításban saját észlelési anyagomra támaszkodom - amelyet egy 100/1000-es Newton-reflektorral végeztem - így természetesen, saját szubjektív hibáimat is tartalmazza. Meglehet, nagyobb műszer és jobb szem birtokában precízebb munkát is végeznek amatőrök, ezért tisztelettel felkérem a segítségüket a további GAK - Napészlelési összefoglalók összeállításához. Jómagam az Albireónak /Iskum József/ küldöm észleléseimet, de úgy gondolom, harcolnunk kell az egységes amatórszellemért, tehát üdvös dolog, ha minél többen dolgozunk más amatórszervezeteknek is.

Az itt levő anyag az Albireo képi hiányosságait hivatott pótolni, és remélem a közeljövőben szorosan együttműködhetünk majd.

- - - - -

Progresszív napfoltcsoportok: /Intenzíven fejlődő csoportokról, feltűnően nagy méretű, erősen strukturált óriásfoltokról kívánok beszámolni./

Az osztályozáshoz, típusbesoroláshoz a zürichi Waldmeier-féle skálát - mint legegyszerűbb rendszert - használom. Ezen kívül sok más besorolási rendszert használnak a világon, egyelőre e tekintetben nincs egység.

A típusmeghatározás eléggé bizonytalan és nagy gyakorlatot kíván. A rajzokon feltüntettem az általam meghatározott